

спільної посиленої діяльності органів державної влади та структурних елементів системи соціальних служб.

Список використаних джерел

1. Григоренко І. О., Савельєва Н. М. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах: навч. посіб. Полтава : ПНПУ, 2017. 100 с.
2. Дубич К. В. Вступ до соціальної допомоги: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 224 с.
3. Дубич К. В. Історія і теорія соціального забезпечення в Україні та закордоном. Навчальний посібник. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 272 с.

Світлана Чернета,
*доктор педагогічних наук, завідувачка кафедри
соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

ПАТРОНАТ НАД ДІТЬМИ ЯК КОМПЛЕКСНА СОЦІАЛЬНА ПОСЛУГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Автор висвітлює проблему патронату над дітьми як комплексна соціальна послуга в умовах воєнного стану, його поняття, розкриває особливості патронату над дітьми в умовах воєнного стану.

Ключові слова: *соціальні послуги, патронат над дітьми, патронатний вихователь.*

Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, суттєво ускладнилися та зазнали змін у зв'язку з військовою агресією росії на сході України та повномасштабним вторгненням, пандемією Covid-19.

Європейські цінності виховання дітей в сімейному середовищі, відмова від інституційного виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, стали пріоритетними для сучасного українського суспільства.

Питання влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування до альтернативних форм, були предметом наукових розвідок: Т. Ф. Алексеєнко, О. І Карпенко, В. П. Мироненко, Л. Ю. Міхеєва, О. О. Пунди та ін. Проблеми патронату було досліджено у працях Л.

Коваль, Л. В. Лешанич, Ж. В. Петрочко, З. В. Ромовської, О. В. Фетісової, Б. І. Сташків та інших.

Право кожної дитини на виховання в сім'ї, або в умовах, максимально наближених до сімейних закріплено в міжнародних (Конвенція ООН про права дитини) та вітчизняних нормативних документах (СК України, Закон України «Про охорону дитинства», Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 р та ін.).

Однією з альтернативних форм влаштування дитини, яка опинилась в складних життєвих обставинах, яка залишилася без піклування батьків є патронат над дитиною.

Також патронат над дітьми розглядається як певна модель профілактики соціального сирітства, яка реалізується у процесі запровадження механізмів міжвідомчої взаємодії в процесі раннього виявлення вразливих сімей з дітьми, вироблення управлінських рішень з урахуванням найкращих інтересів дитини, розвитку сімейно зорієнтованих послуг в громаді [2, с. 83].

На думку Г. І. Слезанської, послуга патронату на рівні територіальної громади є дієвою у випадку: екстреного надання «даха над головою» у зв'язку із виявленням жорстокого поводження із дітьми, фактів насильства; потрапляння дітей у складні життєві ситуації у зв'язку із госпіталізацією її біологічних батьків у медичні заклади на короткотермінове чи довготермінове лікування; раптової втрати біологічної сім'ї; тимчасового влаштування дитини до усиновлення або оформлення опікунства родичами, які на даний момент відсутні [3, с. 220].

Петрочко Ж. В. патронат над дітьми у широкому значенні розглядає як систему соціальних взаємодій, процес спільної діяльності, під час якої особи, групи чи спільноти безпосередньо чи опосередковано впливають одне на одного; він передбачає прояви взаємної зацікавленості й відповідальності, допомоги й співпраці [2, с. 83].

Аналіз та вивчення досвіду іноземних держав, напрацьоване нормативно-правове забезпечення та реалізація патронату в Україні потребувало миттєвих змін в умовах воєнного стану.

Керуючись пріоритетністю інтересів дитини в Україні після початку повномасштабного вторгнення росії було створено Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану та внесено зміни до деяких нормативно-правових документів, зокрема, до Порядку створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя, влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя. Виходячи з того, що патронат над дитиною розглядається як професійна комплексна послуга, що передбачає тимчасовий догляд, виховання та реабілітацію дитини, яка опинилася у складних життєвих обставинах, основні зміни стосувалися правил надання послуги патронату над дитиною під час воєнного або надзвичайного стану та у разі виникнення загрози життю чи здоров'ю дитини.

В умовах воєнного часу запроваджено механізм переміщення дитини разом із сім'єю патронатного вихователя на безпечну територію; можливість влаштування до сім'ї патронатного вихователя за згодою його дітей, які не є рідними братами та сестрами або такими, що виховувались в одній сім'ї; можливість продовження або припинення дії договору про патронат над дитиною з урахуванням фактичних обставин; механізм прийняття рішення про надання послуги патронату над дитиною та укладення договору про умови запровадження патронату за розпорядженням сільського, селищного, міського голови на підставі подання служби у справах дітей; розмежування функцій служб у справах дітей за місцем створення сім'ї патронатного вихователя та за місцем її переміщення на безпечній території) [1].

Виходячи з того, що основними послугами, які отримують діти, перебуваючи під патронатом, є виховання, догляд та реабілітація, особливий акцент робиться на:

- забезпеченні подолання психологічної травми, яку дитина зазнала, в тому числі внаслідок війни. Така робота має здійснюватися патронатними вихователями разом з психологом та/або психотерапевтом, іншими фахівцями за потреби;

- формування або відновлення соціальної взаємодії, комунікації, допомога в соціальній адаптації. Така робота має здійснюватися патронатними вихователями разом з фахівцем із соціальної роботи, соціальним педагогом;

- формування навичок здорового способу життя, відповідального ставлення до здоров'я. Таку роботу варто здійснювати патронатним вихователям разом з медиками різної спеціалізації (стоматологи, терапевти та ін.).

Отже, патронат над дітьми є відносно новою та необхідною послугою, яка спрямована забезпечення термінового захисту і задоволення потреб дитини, відновлення потенціалу біологічної сім'ї.

Список використаних джерел

1. Патронат над дитиною в умовах воєнного стану в Україні. URL : <https://tyachiv-rda.gov.ua/news/6680-patronat-nad-ditinoyu-v-umovah-voynenogo-stanu-v-ukrayin.html>

2. Петрочко Ж. В. Теоретичні основи патронату над дітьми. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/32308467.pdf>

Слозанська Г. І. Послуга патронату в системі захисту та підтримки сімей з дітьми в об'єднаній територіальній громаді. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Київ, 2018. № 24, 214-222

Олена Шаповал

*здобувачка першого року навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 231 Соціальна робота
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи,
кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Волинський національний університет імені Лесі Українки*